

LBRIS

We know
books

PETRE OTU (n. iunie 1950), absolvent al Facultății de Istorie a Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași și al Academiei Militare, este doctor în istorie, cercetător științific grad I și, până în iunie 2020, director adjunct la Institutul pentru Studii Politice de Apărare și de Istorie Militară, președinte al Comisiei Române de Istorie Militară, membru al Comisiei Internaționale de Istorie Militară și profesor la Universitatea din Ploiești. Este membru în colegiile științifice ale mai multor reviste de istorie. Specialist în problematica evoluției fenomenului militar românesc integrat dezvoltării social-economice, politice și culturale românești și contextului internațional al secolelor XIX și XX, dar și în domeniul geopoliticii, securității naționale și internaționale, al istoriei moderne și contemporane a României, Petre Otu este autor unic a 17 lucrări și a trei în colaborare, coautor și autor a zeci de lucrări, coautor cu studii/capitole în peste 100 de lucrări publicate în țară și în străinătate. A prezentat comunicări la 76 de manifestări științifice în străinătate. A primit premiul Academiei Române „Nicolae Bălcescu” (2005) pentru lucrarea *Mareșalul Alexandru Averescu. Militarul, omul politic, legenda*; premiile Fundației Magazin Istoric „Gheorghe I. Brătianu” (1999) pentru lucrarea *Înfrânți și uitați. Românii în bătălia de la Stalingrad*; „Radu R. Rosetti” (2006) pentru *Mareșalul Alexandru Averescu. Militarul, omul politic, legenda*; „Radu R. Rosetti” (2007) pentru lucrarea *Îmbrățișarea Anacondei. Politica militară a României în perioada 1 septembrie 1939-22 iunie 1941*; „G.M. Cantacuzino” (2013) pentru lucrarea *Cercul Militar Național*. De asemenea, este editor de izvoare și de lucrări fundamentale. Din cărțile publicate la Editura Litera reținem: *România în Primul Război Mondial. Criza balcanică (1912-1913)*; *România în Primul Război Mondial. Neutralitatea (1914-1916)*; *România în Primul Război Mondial. Beligeranța (1916-1918)*; *România în Primul Război Mondial. Marea Unire (1918)*, 2017; *România în Primul Război Mondial*, 2019; *100 de bătăii din istoria românilor* (coordonator și autor), 2021.

P E T R E O T U

CAROL AL II-LEA

„ÎNTÂIUL DINTRE POEȚI”

LITERA
București

Carol al II-lea
„Întâiul dintre poeți“

Petre Otu

Copyright © 2022 Grup Media Litera
Toate drepturile rezervate

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Ilieș Câmpeanu

Corector: Georgiana Enache

Copertă: Flori Zahiu-Popescu

Tehnoredactare și prepress: Marin Popa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OTU, PETRE

Carol al II-lea. „Întâiul dintre poeți“ /
Petre Otu. – București: Litera, 2022

ISBN 978-606-33-9152-1

94

929

CUPRINS

Prefață 7

PARTEA I

PRINȚ DE COROANĂ, PRINȚ MOȘTENITOR, REGE 11

Copilăria și adolescența/

Război casnic în familia regală 13

Prinț moștenitor 34

Exil... cu gând de întoarcere.

„Restaurația“ / „Chestiunea închisă“ 107

Domnie nouă, ritmuri noi 153

PARTEA A II-A

„REGELUI CĂRTURAR“ - OMAGIUL SCRITORILOR 235

Cultul personalității. Perspective literare 237

Prinț de coroană 245

Prinț moștenitor 261

Exilul 270

Domnia (1930–1940) 284

Cultul personalității la apogeu (1938–1940) 349

Epilog 488

Bibliografie selectivă 491

Indice de scriitori antologați 511

în istoria națională drept „voievod al culturii“, „Brâncoveanu al culturii“, după cum îl numea N. Iorga într-un discurs ținut la Vălenii de Munte.

În sfârșit, în ultima parte, cea mai extinsă, vor fi antologate multe texte literare, cu precădere poezii dedicate lui Carol al II-lea de la naștere până la sfârșitul domniei.

Lucrarea este bazată pe un efort de cercetare întins pe perioada multor ani și pe parcurgerea unei bibliografii extinse. Am dat, în mod firesc, prioritate studiului arhivelor, mai ales al fondurilor care privesc Casa Regală de la Arhivele Naționale ale României și care conțin informații bogate despre problematica abordată. Am consultat și multe din revistele culturale ale epocii, unde am găsit poezii care îl glorificau pe Carol al II-lea, având drept autori nume ilustre de scriitori.

Chiar dacă sunt subiective, lucrările memorialistice reprezintă un izvor important pentru cercetarea oricărei epoci istorice. Nu fac excepție nici viața și domnia lui Carol al II-lea. Persoană foarte activă, cu gesturi și inițiave care au depășit cotidianul sau chiar au șocat, el a rămas puternic impregnat în memoria contemporanilor, care au lăsat numeroase mărturii. Studiarea lor cu simț critic dă imaginea complexei sale personalități.

Carol al II-lea, cu defecte și calități, face parte din istoria României. El trebuie judecat în contextul epocii și cu grijă pentru nuanțe, mai ales că a fost perceput cel mai adesea ca un personaj preponderent negativ. Mulți creatori i-au dedicat în timpul vieții imnuri de slavă, ridicându-l pe un pedestal foarte înalt. Posteritatea l-a coborât abrupt, situație paradigmatică pentru oricare dictator când dispare de pe scena istoriei. Lucrarea de față este și o invitație de a-i vedea statura creată de breasla scriitorilor și de a evalua consecințele cultului personalității sale asupra mentalului colectiv românesc.

PARTEA I

PRINȚ DE COROANĂ, PRINȚ MOȘTENITOR, REGE

COPILĂRIA ȘI ADOLESCENȚA/ RĂZBOI CASNIC ÎN FAMILIA REGALĂ

Duminică 3/15 octombrie 1893, familia regală a României a trăit un moment deosebit.¹ La ora 1 și 45 de minute antemeridian, în palatul Peleş din Sinaia, s-a născut un copil de sex masculin, părinții săi fiind Ferdinand, principele moștenitor al Coroanei, și Maria, alteță regală, principesă de Marea Britanie și Irlanda, ducesă de Saxa. Tatăl avea 28 de ani, iar mama 18, ambii având domiciliul în Palatul Regal din București.

Nașterea a făcut obiectul unei vii discuții între regele Carol și Maria Alexandrovna Romanova, mama principesei Maria, care a cerut ca fiica ei să fie tratată de un medic din străinătate, întrucât nu avea încredere în cei români. Acestei idei i s-a asociat și regina Victoria, bunica principesei Maria. Pentru prestigiul monarhiei, Carol dorea ca asistentul să fie român, dar bătălia a fost câștigată de mama principesei, astfel că Maria a fost asistată la naștere de un medic englez, William Smoult Playfair.² „Eu, mica străină – notează Maria –, avusesem tactul de a face lucrul acesta pentru țara și poporul meu: le-am dat moștenitorul de mult dorit, l-am adus pe lume în cel mai scurt timp cu putință.”³

¹ Foarte multe documente dau ziua de naștere a lui Carol pe 3/16 octombrie. În realitate, diferența dintre calendarul gregorian și cel iulian era, în 1893, de 12 zile: prin urmare, data corectă este 3/15 octombrie. De la începutul secolului XX diferența a crescut la 13 zile, astfel că data nașterii a devenit 3/16 octombrie.

² Leslie Caroll, *Inglorious royal marriages: a demi-millennium of unholy matrimony*, New York, 2014

³ Maria, Regina României, *Jurnal de război 1916-1917, precedat de însemnări 1910-1916*, traducere de Anca Bărbulescu, ediție îngrijită de Lucian Boia, Editura Humanitas, București, 2014, p. 92

Actul de naștere a fost redactat în aceeași zi la ora 3 postmeridian, martori fiind Lascăr Catargiu, prim-ministru în acel moment, și Alexandru Marghiloman, ministru al justiției, iar ofițer al stării civile, G. Munteanu, primarul comunei urbane Sinaia.¹

Copilul, primul născut al perechii moștenitoare, a primit numele de Carol, așa cum cerea, la 20 septembrie/1 octombrie 1893, într-o scrisoare către rege, Dimitrie A. Sturdza, lider al Partidului Național Liberal. Ilustrul om politic aprecia că numele viitorului copil nu este o chestiune personală și de familie, ci are conotații politice foarte importante. „În numele ce i se va da – scria Sturdza – trebuie să fie încorporată ideea întemeierii Regatului Român, rezultatul palpabil al renașterii națiunii și consolidării patriei, dovadă vie că peste restriștile timpurilor a planat puterea geniului românesc, care a înălțat România la o pozițiune fără seamăn mai mare decât a ocupat ea vreo dată.”² În consecință, singurul nume pentru viitoarea odraslă regală era Carol, dacă era băiat, și Elisabeta, dacă era fată.

Două zile mai târziu, la biserica Sfântul Iosif din capitală, s-a oficiat un Te Deum în sănătatea noului membru al dinastiei.³

Botezul copilului a generat o amplă dispută cu Sfântul Scaun, care a cerut vehement ca vlăstarul regal să aibă aceeași religie ca tatăl său, Ferdinand fiind un catolic fervent.⁴ Constituția din 1866 stipula însă foarte clar la articolul 82: „Coborâtorii Majestății Sale vor fi crescuți în religiunea ortodoxă a Răsăritului”.⁵

¹ S.A.N.I.C. (Serviciul Arhivele Naționale Istorice Centrale) Fond Casa Regală-Carol II, dosar nr. I/1, ff. 1-2

² *Idem*, dosar nr. I/4, f. 1 verso

³ *Idem*, dosar nr. I/7, f. 1

⁴ *Idem*, dosar nr. I/12, ff. 1-2

⁵ *Constituțiunea din 1866 cu modificările din 1879, 1884 și 1917*, Editura Viața Românească, București, 1921, p. 29. Stabilea și că succesiunea la tron era ereditară în linie coborâtoare directă și legitimă a regelui Carol I din bărbat în bărbat prin ordinul de primogenitură și cu excludere a femeilor.

În cele din urmă, micuțul Carol a fost botezat în religia ortodoxă, eveniment celebrat la 17/29 octombrie 1893.¹ Și ceilalți copii – frații și surorile lui Carol – au fost botezați în același rit – Elisabeta (12 octombrie 1894), Maria (Mignon – 9 ianuarie 1900), Nicolae (3 august 1903), Ileana (5 ianuarie 1909), Mircea (3 ianuarie 1912).

Nașterea unui prinț în familia moștenitoare a tronului a fost primită cu satisfacție și cu bucurie atât în țară, cât și în străinătate. „Când s-a născut Carol de drept moștenitor al Prințului Ferdinand – scria Al. Alimănișteanu –, a fost mare bucurie și ochii tuturor erau ațintiți asupra micului prinț.”² Și Mihail Manoilescu, un colaborator foarte apropiat al lui Carol în deceniul al treilea al secolului XX, aprecia că „Prințul era cel dintâi fiu al dinastiei născut român, vorbind întâi românește și – ceea ce pentru mine era infinit prețios – *botezat ortodox*, a fost primul bărbat al Casei domnitoare, *însămânțat iar nu răsădit* în pământul țării, *născut, iar nu făcut*. Carol trebuia să fie, în gândul tuturor, cel dintâi împărat al tuturor românilor, împărat al Daciei așa cum îl vedea Petre Grădișteanu, președintele de pe vremuri al Ligii Culturale.”³

Principesa Maria, mama, nota și ea, mai târziu, că nașterea lui Carol, primul prinț al României, a generat mare bucurie și nădejde în rândul poporului.⁴ Regele Carol și-a anunțat rudele, mulțumind lui Dumnezeu pentru acest dar menit să asigure continuitatea și viitorul dinastiei. În scrisoarea către sora sa, Maria, monarhul aprecia: „Viitorul României este asigurat și

¹ Detalii în Narcis Dorin Ion, *Carol al II-lea al României. Un rege controversat*, volumul 1, Editura Magic Print, Onești, 2020, pp. 21-23

² Biblioteca Academiei Române, Manuscrise, fond Al. Alimănișteanu, caiet 1, f. 1

³ Mihail Manoilescu, *Memorii*, vol. I, ediție îngrijită, prefață, note și indice de Valeriu Dinu, Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 96

⁴ Maria, Regina României, *Jurnal de război 1916-1917*, p. 92

aceasta este garanția pentru liniștea Orientului căruia îi prinde bine pacea pe care o dorește toată Europa”.¹

Curând au început însă problemele legate de educația micului principe. Până către 1910 au existat tensiuni majore între regele Carol I și regina Elisabeta, pe de o parte, și cuplul moștenitor, Ferdinand și Maria, pe de altă parte, fiecare având propriile concepții și metode privind educația vlăstarului regal.² În același timp, și relațiile dintre părinți au cunoscut momente de răceală, chiar de cumpănă, ceea ce s-a răsfrânt asupra prințului Carol.

Regele Carol I era foarte preocupat de educația nepotului său, dar manifesta o atitudine relativ rigidă. În schimb, regina Elisabeta îl răsfăța, nu de puține ori citindu-i din poveștile sale. Pe de altă parte, părinții, cu deosebire Maria, preocupată poate și de aventurile sale galante, au lăsat copilul mai liber în preocupările și în prietenii sale. Cel mai probabil de aici a venit familiaritatea lui Carol în relațiile sale ulterioare cu semenii lui, trăsătură care îl distinge de tatăl său, un mare timid, și de regele Carol I, care avea o conduită rigidă.

Carol s-a dovedit un copil viu, cu multă energie, sănătos, căruia îi plăcea sportul, dotat intelectual peste medie. Firesc, n-au lipsit nici episoadele de boală, cum a fost cel din toamna anului 1899, vinovăția pentru ele fiind atribuită de regele Carol I lipsei de grijă manifestată de părinți.

Într-o primă perioadă, principele Carol a fost apropiat de mama sa, pe care o adora datorită frumuseții și farmecului său extraordinar. Cu timpul, relațiile dintre mamă și fiu s-au răcit, cel din urmă devenind gelos pe cea care i-a dat viață. Consecințele se vor vedea mai târziu, inclusiv în timpul domniei din anii 1930–1940.

¹ Sorin Cristescu (editor), *Scrisorile regelui Carol I din arhiva de la Sigmaringen, 1878–1905*, Editura Paideia, București, 2001, p. 289

² Prințul Nicolae de Hohenzollern, *În umbra Coroanei României*, Documente, amintiri și comentarii editate de Gh. Buzatu în colaborare cu Stelea Cheptea și Sorin Pârvu, Editura Moldova, Iași, 1991, p. 37

De educația prințului Carol s-a ocupat cel mai mult regele Carol. Conform unei cutume în familiile înstărite, ca să nu mai vorbim de cele regale, supravegherea evoluției copiilor era încredințată unor persoane bine pregătite și de încredere – guvernante, preceptorii etc. În noiembrie 1898, micul Carol a avut drept guvernantă pe Miss Winter, dar aceasta a stat circa un an, din cauza indiscrețiilor la adresa comportamentului principesei Maria.

În mai 1900, Carol a primit pe Miss Foliott (Folliot), care a rămas mai mult, ea fiind caracterizată drept o „viperă” de prințul Nicolae.³ A urmat mama Greene, o adevărată binecuvântare pentru copii. După plecarea acesteia, de creșterea lui Carol nu s-a mai ocupat nimeni, astfel că Maria de Coburg, bunica maternă a micului Carol, îl critica pe regele Carol pentru educația jalnică pe care o primea prezumtivul rege al României.² Supracontrolat de Carol I, scrie prințul Nicolae, „și totodată suprarăsfățat de Carmen Sylva, copilul nu ducea o viață care să-l învețe ce-i disciplina. Ce-i drept, nici de la Carol I nu prea avea ce să învețe, căci regele era tare dificil în acea perioadă”³.

Constantin Argetoianu, în prea cunoscutele sale memorii, relatează o scenă memorabilă pentru profilul tânărului vlăstar regal. O făcea, în februarie 1936, rememorând o scenă de la începutul secolului XX. „Am văzut prima dată pe Prințul Carol la Viena – scrie Argetoianu. Eram secretar de legăție acolo; Prințul împlinise 9 ani și a venit cu Regele Carol I să fie prezentat Împăratului Franz-Joseph. M-am dus cu ministrul Emil Ghica la gară, să îi primim. Regele României Mici călătorea în condiții mult mai modeste ca Regele României Mari; cu un vagon agățat de acceleratul ordinar. Nu văzusem pe Prințul Carol niciodată; pe când salutam pe Rege, care, binevoitor cum era, s-a întreținut un moment cu noi, copilul lipise nasul de geamul ușii care da

¹ Prințul Nicolae de Hohenzollern, *op. cit.*, p. 37

² Sorin Cristescu, *Carol al II-lea – Scrisori către părinți*, Editura Tritonic, București, 2015, pp. 11–14

³ Prințul Nicolae de Hohenzollern, *op. cit.*, p. 38

pe peron și urmarea cu atenție încordată evoluția locomotivelor. Protocolul cerea să salut și pe Alțeta Sa Regală; m-am apropiat de ușă – în același timp colonelul Baranga, aghiotantul Regelui, a înșfăcat pe Prinț de umeri, l-a întors spre mine și s-a răstit la el: «*Dobitocule, nu cunoști pe Domnul?*» Dobitocul s-a uitat în ochii mei, n-a spus o vorbă și mi-a scos limba de un cot! Din fericire, scena se petrecuse fără martori; obișnuit cu eticheta Curților Străine și mai ales cu cea de la Viena, am rămas înmărmurit de «manierele» de la București – și am trecut mai departe.¹

O a doua întâlnire a lui Argetoianu cu viitorul rege s-a petrecut ceva mai târziu, tot la Viena, pe când principesa Maria, Carol, Elisabeta și Mignon se aflau în drum spre Sigmaringen, iar prințul avea 16 ani. Văzând automobilul diplomatului român, un Mercedes splendid, Carol „s-a repezit lângă șofer, s-a vârat între volan și aparatele de reglaj, s-a agățat de toate manivelele și a început să ne ceară mie și mecanicului lămuriri asupra tuturor pieselor. O adevărată patimă îi lucea în ochi, nimic alt în afară de mașină nu mai exista pentru el. [...] Multă vreme – conchide Argetoianu –, viitorul și cel de-al treilea Rege al României mi-a rămas caracterizat prin cele două trăsături – una fizică: limba scoasă de un cot, alta morală: vocația de mecanic”.²

O altă mărturie de aceeași factură aparține dr. C.D. Severeanu. În memoriile sale, el scrie: „Eram alături de Regele Carol, mergeam pe o potecă și-mi spunea multe din peripețiile domniei. Prințul Carol era mic, împreună cu alți copii de vârsta lui, el se juca cu zmeul. Regele a călcat intenționat pe sfoara zmeului. Prințul nu a știut cine îi ținea sfoara și deodată a strigat: «Mă.., tu-ți crucea mă-tii, ce-mi ții sfoara?» Regele a zis: «Asta prinț Carol, adevărat, *înșură bine și nu plătește datoria*». Regele știa că prințul Carol nu plătea o datorie către un magazin de unde

cumpărase un obiect cu doi napoleoni, el având leafă un napoleon pe săptămână. Comerciantul îi făcuse credit un napoleon, pe care viitorul rege nu l-a achitat.¹

Episodul s-a răspândit și în popor, astfel că Alimănișteanu scria despre Carol că lumea se bucura că înjura, „fiindcă se spunea din gură în gură, astea erau probe că Prințul erau un adevărat român și se punea nădejda într-insul. Își închipuiau că va fi o pavăză pentru ziua de mâine...”²

Potrivit mărturiilor lui Nicolae, Carol era un elev silitor, lăsându-se „zilnic cufundat în rutina monotonă a învățatului. Fiecare minut era planificat și trebuie să recunosc că era un elev studios. Îl preocupau, mai ales, istoria și politica. Uneori existau și momente de lectură excesivă; când pune mâna pe o carte, Carol stătea toată noaptea până o termina, apoi cădea pradă somnului din cauza oboselii”³. Dar aceste lecturi, după opinia fratelui mai mic, erau inegale și, malițios, nota că reprezentau „manifestarea unei conștiințe vinovate și el citea tot mai mult pentru a învăța cum să fie pervers din punct de vedere fizic, moral și politic”⁴. Părinții erau bucuroși de această sete de cunoaștere și nu-și puneau problema seriozității și profunzimii ei.

Momentul cel mai delicat în copilăria și în adolescența prințului Carol l-a reprezentat tutoratul lui Arnold H. Möehrlen, angajat în noiembrie 1902 de regele Carol la sugestia secretarului său particular Louis Basset.⁵ Acesta era, după cum mărturisește monarhul, „un bărbat tânăr de vreo treizeci de ani, vesel,

¹ Constantin Argetoianu, *Memorii. Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, volumul IX, ediție și indice de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, București, 1997, p. 64

² *Ibidem*, pp. 64–65

¹ Dr. C.D. Severeanu, *Din amintirile mele (1853–1929)*, vol. II, editat de Societatea de Chirurgie, București, 1929, p. 204

² Biblioteca Academiei Române, Manuscrise, fond Al. Alimănișteanu, caiet 1, f. 1

³ Prințul Nicolae de Hohenzollern, *op. cit.*, p. 39

⁴ *Ibidem*

⁵ Vezi Louis Basset, *Războiul unui slujitor devotat*, traducere din franceză, studiu introductiv și note de Alina Pavelescu, Editura Humanitas, București, 2019

degajat, cultivat și e foarte plăcut să discuți cu el. A făcut cea mai bună impresie asupra tuturor și copiii s-au atașat foarte mult de el¹.

Möehrlen era elvețian, iar pentru rege elvețienii reprezentau, după cum scria Nicolae, „rasa perfectă“, astfel că alegerea părea foarte potrivită și el se felicita pentru aceasta. În realitate, opțiunea a fost un dezastru, preceptorul dovedindu-se dezechilibrat psihic și homosexual. Regina Maria a simțit că Möehrlen, pe care îl numea „Z“, îl depărta pe prinț de familie. „Carol voia să fie numai cu preceptorul lui și nu mai lua parte nici la glumele, nici la veselia noastră...? Ghiceam că îi umplea mintea cu îndoieli tulburătoare, mai ales în privința menirii lui de prinț și de oștean, și că, de asemenea, îi zdruncina ideile asupra religiei; într-un cuvânt, înrăurirea lui Z. asupra copilului nostru nu era nici sănătoasă, nici mulțumitoare.“²

Doctorii familiei regale (Ioan Mamulea, Eduard Romalo) și Miss Foliott au sesizat, la rândul lor, adevărata stare de lucruri, iar, într-un târziu, regele Carol I-a concediat definitiv, în 1910, pe Möehrlen, nu fără un mic scandal, care, din fericire, nu a luat amploare. Influența asupra lui Carol a fost decisivă, iar Nicolae avansa ipoteza că „Excesele heterosexuale din anii din urmă [ale lui Carol – n.n.] poate că au fost o reacție excesivă, consecința experiențelor trăite în perioada când se afla lângă Moehrlen“³. Tot pe seama acestui preceptor a fost pusă și „mentalitatea socialistă“ a lui Carol, menționată și de mama sa și confirmată de mai mulți biografi.⁴

¹ Sorin Cristescu (ed.), *Scrisorile regelui Carol I din arhiva de la Sigmaringen...*, p. 486

² Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, Editura RAO, București, pp. 341-342

³ Prințul Nicolae de Hohenzollern, *op. cit.*, p. 40. Prințul Carol suferea de priapism, afecțiune care și-a pus amprenta asupra întregii sale vieți.

⁴ Paul D. Quinlan, *Regele playboy. Carol al II-lea al României*, traducere de Mona Antohi, Editura Humanitas, București, 2009, p. 33

Un episod mai puțin cunoscut din adolescența lui Carol a fost așa-numita „Birjărie“. Era un grup restrâns, format, după cum relatează Zoe Cămărășescu, membră a lui, din opt băieți și cinci fete.¹ Numele de „Birjărie“ a fost dat de un colonel care, strigând la tinerii recruți care nu înțelegeau destul de repede comenzile militare, a asemănat instrucția militară cu birjăria, nume ce a fost adoptat de restrânsul grup.² A fi birjar, consemna Zoe Cămărășescu, „avea pentru noi valoarea unui titlu, nu de noblețe, ci de prietenie încercată“³. Se întâlneau în diverse locuri din București, organizau petreceri la locuințele unora dintre membri, petreceri la care se cânta și se dansa etc. Una dintre acestea a avut loc chiar la Palatul Regal, în 1911, când prințul Carol a împlinit 18 ani. La cererea acestuia, regele Carol a aprobat ca membrii „Birjăriei“ să dea petrecerea cuvenită la Peleş. Aici au cântat Ciolac, celebrul lăutar al Bucureștilor, și George Enescu.⁴

Pregătirea școlară propriu-zisă a tânărului Carol a fost realizată cu profesori civili, dar și cu ofițeri, care veneau la palatul Cotroceni, dintre care îi cităm pe Gh. Adamescu (română); C. Litzica (latină și filosofie); Gh. Murgoci (fizică și chimie); Bogdan Ionescu (matematică); Marin Dumitrescu (istorie), acesta fiind preferat lui N. Iorga pe care regele Carol nu-l agreea. În același timp, beneficiază și de sprijinul unor străini (M. Blumel – limba germană, E. Escauffer – limba franceză), ceea ce i-a permis să învețe engleza, franceza și germana.

La sfârșitul anului școlar 1911/1912, regele Carol a dispus ca prințul Carol să susțină examenul de absolvire a cursului liceal,

¹ Zoe Cămărășescu, *Amintiri*, traduceri, ghid selectiv de nume și cuvânt de încheiere de Marta Coszmin, Editura Vitruviu, București, f.a., p. 282. Fetele erau Ella Filitti, Linuța Vidrașcu, Nica Constantinescu, Florica Rosetti și autoarea; grupul de băieți era format din prințul Carol, Puiu Filitti, doi Rosetti Bălănescu, doi Romalo, Alexandru Băicoianu, Grigore Gafencu, Lulu Lambrino.

² *Ibidem*

³ *Ibidem*

⁴ *Ibidem*, p. 284

respectiv bacaluareatul. În acest scop a fost desemnată o comisie formată din profesorii menționați anterior, președinte fiind C. Litzica, directorul învățământului secundar și superior din Ministerul Instrucțiunii.¹

S-au aplicat prevederile legii în vigoare, dar regele Carol a decis ca examinarea să fie mai amănunțită, astfel că, pe lângă cele patru probe scrise (limbă română, matematici, științe fizico-naturale) și una orală (disertațiune), prințul a fost supus și altor probe: limba latină (scris); limba germană (scris); filosofie și istorie (oral). La examen au asistat regele Carol I și prințul moștenitor Ferdinand.

După fiecare probă scrisă, comisia a procedat la examinarea și critica răspunsului, cerându-i lui Carol să explice și să susțină punctele centrale ale lucrării. La solicitarea regelui Carol, prințul a susținut încă un examen oral, cu durată de o oră, la fiecare materie. În plus, monarhul l-a întrebat pe prinț la fiecare probă susținută.

Examenul s-a desfășurat în zilele de 26, 27, 28 și 29 iunie 1912. Examinarea la limba română a avut loc marți 26 iunie între orele 15.00–19.00, comisia stabilind cinci subiecte: 1. Alecsandri ca poet al patriei; 2. Prin ce s-a impus poezia lui Eminescu; 3. Principalele calități ale operei lui Caragiale; 4. Însemnătatea vechii literaturi românești; 5. Ambițiunea ca mobil spre bine și rău. Carol a ales subiectul numărul 3, ceea ce mi se pare semnificativ pentru profilul personalității sale.²

În zilele următoare s-au desfășurat și celelalte probe. Ultima a fost disertația la istorie și filosofie. Comisia a stabilit 20 de subiecte de istorie românească și universală, prințul Carol alegând subiectul Politica Rusiei în Orientul Europei până la 1774.³ La această probă au asistat, alături de regele Carol I, prințul moștenitor Ferdinand și principesa Maria.

¹ S.A.N.I.C. Fond Casa Regală-Carol II, dosar nr. I/16, f. 1

² *Ibidem*, f. 1 verso

³ *Ibidem*, f. 2

Media generală de absolvire a fost 8,81, prințul Carol obținând cea mai mare notă, 10, la istorie și filosofie, iar cea mai mică, 7, la latină.¹ Având în vedere notele obținute, comisia l-a declarat pe prințul Carol admis. Președintele Constantin Litzica a rostit un discurs în care a exprimat mulțumirea și onoarea de a fi dascăl al prințului Carol. „Ani de-a rândul am avut înaintea noastră același copil vioi și zglobiu; zi după zi – menționa Litzica – puteam vedea cum răsare și crește, tot mai frumoasă și viguroasă, planta de preț care este sufletul unui copil ce se deșteaptă și năzuiește spre viață. Iar soarta noastră cea bună ni hărăzește norocul neasemuit de a îngriji, de a plivi, de a uda această plantă [...] Noi te privim azi ca pe făptura noastră și ne ești drept și te iubim cum orice om își iubește rodul sufletului. Astăzi ne despărțim. Vei merge, firește, înainte cu învățătura, și-Ți urăm să ai parte de sfătuitoari cât de buni și destoinici; dar mai presus de toate-Ți urăm să ai parte de sfătuitoari care să Te iubească așa cum te iubim noi [...] Să fii iubit și să biruiești, și izbânda Măriei Tale va fi fala și răsplata noastră.”²

Regele Carol I a răspuns printr-un discurs succint, în care a mulțumit profesorilor pentru sârguința dovedită, care au pus o trainică temelie pregătirii prințului, care va rodi în viitor și va fi spre binele țării.³ Prințul Carol a ținut și el să mulțumească profesorilor și a adus un omagiu profesorului Ion Cionca, decedat între timp, primul care l-a învățat frumusețile limbii române.⁴ În semn de apreciere pentru munca depusă, regele Carol I i-a decorat pe membrii comisiei cu ordinul Steaua României.

¹ S.A.N.I.C. Fond Casa Regală-Carol II, dosar nr. I/16, f. 3. La limba română media a fost 9 (8 scris, 10 oral), la matematică – 8,50 (8 scris, 9 oral), la franceză 9 (8 scris, 10 oral), la științele fizico-naturale 8,50 (8 scris, 9 oral), iar la limba germană 8,50 (9 scris, 8 oral).

² *Prințul Carol. Mărturii pentru cine nu-l cunoaște și totuși îl judecă* culese de N. Iorga, Editura Soc. Cultura Neamului Românesc, Iași, 1918, pp. 16–17

³ *Ibidem*, p. 18

⁴ *Ibidem*, pp. 18–19